

УДК 371.147

ЯНА БОНДАРУК

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ВПЛИВ ПРОФЕСІЙНИХ СТАНДАРТІВ ДЛЯ ВЧИТЕЛІВ НА НАВЧАЛЬНІ ДОСЯГНЕННЯ УЧНІВ У США

Стаття присвячена дослідженню впливу професійних стандартів для вчителів на навчальні досягнення учнів. Проведено аналіз сучасних підходів до організації навчання учнів, зокрема, у американській освіті.

***Ключові слова:** професійні стандарти, професійний розвиток, система підвищення кваліфікації вчителів.*

Постановка проблеми. Знання, вміння й практика вчителів вдосконалюється впродовж їх педагогічної діяльності, що продиктовано швидким розвитком усіх сфер діяльності людства. Сьогодні професійним вважається той вчитель, який постійно підвищує кваліфікацію з метою навчання різних учнів у швидкозмінному й високотехнологічному світі. Якими б якісними й ефективними не були програми підготовки майбутніх учителів, вони не можуть повністю задовольнити професійних потреб педагогів і підготувати їх до кваліфікованої діяльності впродовж педагогічної кар'єри.

Вчитель є основою всієї освітньої системи і найважливішою фігурою у внесені радикальних, ефективних змін до навчального процесу. Крім того, вчитель може виступати одним із чинників зміни освітньої системи, впроваджуючи нові підходи до навчання учнів. Тож сьогодні на особливу увагу заслуговують напрями й підходи до вдосконалення навчального процесу в системі підвищення кваліфікації вчителів. «Якість освітньої системи не може бути вищою за якісних вчителів у ній» [4, с. 16].

Навчання учнів – це більше, ніж просто методологія. Розуміння того, як навчати учнів, використання ефективних методів навчання, усвідомлення важливості впливу сім'ї й

суспільства на успішне навчання учнів, аналіз результатів наукових досліджень для покращення педагогічної практики – все це, в кінцевому рахунку, залежить від професійних стандартів і їхнього впливу на професійний розвиток учителів. Етичне, філософське, теоретичне розуміння навчання й викладання дозволяє вчителям краще зрозуміти сучасні стратегії та способи вдосконалення навчання й розвитку учнів.

Актуальність дослідження зумовлена сучасними трансформаціями в освітній системі. Щоб відповідати сучасним освітнім вимогам, учитель повинен постійно вдосконалювати професійні знання і вміння. Це призводить до нових підходів у організації навчального процесу вчителів у системі підвищення кваліфікації, спрямованих на постійне вдосконалення педагогічної діяльності вчителів у школі – покращення їх професійних знань і вмінь, методики викладання навчальних предметів, що позитивно впливатиме на показник успішності учнів.

Вивчення досвіду розвинених країн в організації професійного розвитку вчителів сприятиме об'єктивності освітньої практики нашої країни. Зокрема, рівень професійної підготовки вчителів, умови педагогічної діяльності є різними у США. Тому в цій країні здійснюється пошук нових підходів до покращення професійності вчителя, яка має відповідати сучасним освітнім стандартам. Інтерес до цього процесу і його актуальність для сучасної України визначив вибір теми нашого дослідження, спрямованого на визначення ролі та значення професійних стандартів у педагогічній практиці вчителів, головна мета якої полягає в підвищенні навчальних досягнень учнів.

Аналіз досліджень. Вітчизняні й зарубіжні вчені займаються вивченням різних аспектів професійної освіти вчителів: вплив інформаційно-комунікаційних технологій на професійну освіту (С. Шумаєва, Р. Тінкер, С. Страйкер, Л. Монк, І. Джанг, Дж. Картрайт, К. Бенкет, Т. Рівз), неперервний професійний розвиток учителів (Н. Мукан, Ф. Деленной, С. Хірш, С. Кірабо, Б. Джойс, Д. Рівз, Л. Дарлінг-Хаммонд, С. Вілсон), організація професійної підтримки для вчителів-початківців (Х. Вонг, Е. Бріттон, Д. Пімм, С. Рейзен, М. Хантлі, Т. Керол, С. Феймен-Немсер, С. Лі, С. Кардос, С. Джонсон), партнерство шкіл та педагогічних факультетів вищих навчальних закладів (О. Садовець, К. Еллам, Б. Додж, А. Грінберг, Д. Хекмен, Л. Міллер, Т. Стерн, Л. Ламберт), організація процесу сертифікації й ресертифікації для вчителів (Д. Енгус, Х. Хейн, М. Подгурский, Л. Бредшоу, С. Кемблін, В. Хевлей, Р. Флоден), роль професійних спільнот у неперервній освіті вчителів (Е. Бріттон, Х. Дое, Е. Фостер, М. Елінгер, А. Кеннеді, А. Адамс, Д. Росс, Б. Міллер, Дж. Стіглер). Та варто зазначити, що питання ефективної організації професійних стандартів для американських учителів та визначення їхнього впливу на показник успішності учнів є недостатньо вивченим.

Метою нашого дослідження є аналіз сучасного підходу до професійних стандартів для вчителів та визначення його впливу на навчання учнів у загальноосвітніх школах США.

Аналіз наукових праць, присвячених важливості використання професійних стандартів в організації професійного вдосконалення вчителів, сприятиме розвитку та реформуванню вітчизняної системи підвищення кваліфікації вчителів.

Виклад основного матеріалу. Система підвищення кваліфікації вчителів є підсистемою національної освітньої системи США, яка будується на демократичних і гуманістичних засадах. Її головна функція полягає в розвитку й самореалізації особистості [1, с. 105-106]. Незважаючи на те, що мета навчання в системі підвищення кваліфікації вчителів сьогодні може бути різною (професійна підтримка вчителів-початківців, озайомлення вчителів з останніми дослідженнями у професійній сфері, навчання неангломовних учнів або спеціальна освіта) [12], сучасні професійні стандарти для вчителів, які вважаються основним елементом якісної організації професійного розвитку вчителів впродовж педагогічної діяльності, є однаковими як для вчителя-початківця, так і для досвідченого вчителя-професіонала.

Проте професійні стандарти можуть використовуватися з різною метою: допомогти в організації навчання учнів і педагогічної діяльності вчителів; формулювати професійні завдання, щоб покращити педагогічну практику вчителів, спрямовану на покращення

навчання учнів; формувати, контролювати, оцінювати покращення педагогічної діяльності вчителів, яка відповідає завданням професійної освіти педагогів.

Сучасні стандарти допомагають учителям не лише зрозуміти мету професійного розвитку, а й усвідомити новий підхід до навчання: кожен учень може і повинен бути успішним. Саме цей підхід визначає нові рівні відповідальності для досягнення найкращих показників успішності учнів. Тому професійні стандарти визначають основні ознаки ефективної педагогічної діяльності вчителів, яка має бути всеосяжною і розглядатись як складний, динамічний процес, де практичні й концептуальні елементи пов'язані між собою.

Важливість професійних стандартів для практикуючих учителів підкреслюється і тим, що на даний час лише 23% вчителів по всій країні і лише 14% у престижних школах США отримали повну педагогічну освіту в коледжах [3, с.5]. Тобто, більшість учителів, отримавши альтернативну освіту й базові знання і вміння, розпочинають педагогічну діяльність у школах без належної професійної підготовки. У такому випадку неперервне вдосконалення необхідних знань і вмінь й ефективна організація навчального процесу у системі підвищення кваліфікації вчителів за професійними стандартами є рушійною силою якісного навчання учнів.

У сучасних дослідженнях із питань якісної організації професійного розвитку вчителів зазначається, що стандарти ґрунтуються на результатах педагогічних досліджень щодо педагогічної практики вчителів і їх впливові на навчання учнів [7; 11]. Професійні стандарти поділяються на дві великі групи – для предметів гуманітарного циклу й природничих наук. Хоча спільним для всіх їх є основні ознаки якісного професійного розвитку вчителів: поглиблення знань з навчального предмета, послідовність у навчанні, зв'язок із практикою, активне навчання, колективна діяльність учителів [5; 6].

Крім того, в стандартах зазначається, що час, витрачений учителями на професійний розвиток, впливає на навчальні досягнення учнів [12]. Велика кількість загальноосвітніх шкіл у США переглядають розпорядок роботи, щоб надати якомога більше часу вчителям для додаткового професійного вдосконалення. Особлива увага надається тому, з якою метою використовується час і як учителі звітують про свою діяльність.

Варто відзначити, що основна вимога до кваліфікованого вчителя, визначена у сучасних професійних стандартах, полягає в його готовності до індивідуалізованого, успішного навчання учнів. Тобто, кваліфікований учитель має володіти знаннями, навичками та вміннями, необхідними для організації навчання учнів з різними індивідуальними особливостями (спільне навчання для відстаючих і успішних, талановитих учнів; навчання учнів із культурними й мовними розбіжностями та ін.). Професіоналізм учителя визначається його здатністю використовувати різні підходи до навчання кожної дитини, що дозволяє учням одночасно бути більш незалежними у навчанні й мати кращі можливості для співпраці між собою [10].

З'ясовано, що сьогодні учні повинні володіти не лише академічними, а й глобальними вміннями та знаннями (вміння вирішувати різного роду проблеми, цікавість, креативність, раціональність, комунікативність, знання технологій та ін.), необхідними для діяльності в сучасному світі. Тож професійний обов'язок кожного вчителя полягає в аналізі того, чого навчають учнів у школах США. А стандарти для вчителів описують, що вчителям слід знати і як діяти, щоб досягти бажаного результату у навчанні учнів. Особливо наголошується на тому, що висококваліфікованим вчителем стає лише педагог, який удосконалює професійні знання і вміння впродовж щоденної педагогічної практики. Саме такий вчитель допомагає учням у вирішенні складних проблем.

Аналіз наукових джерел засвідчує, що вдосконалення навчального процесу в системі підвищення кваліфікації вчителів, який ґрунтується на професійних стандартах для вчителів, вважається важливою умовою якісного функціонування шкільної системи. Проте в більшості випадків освітня система залишає педагога наодинці з професійними проблемами, а викладання перетворює на незалежну діяльність вчителя, яка не

відповідає професійним стандартам. У зв'язку з цим у сучасній освітній сфері розглядаються нові можливості покращення навчальних досягнень учнів.

За результатами наукових досліджень встановлено, що колегіальна співпраця вчителів покращує педагогічну практику, тому вона має розглядатись як один із основних професійних стандартів для організації ефективного професійного розвитку вчителів. Саме така співпраця перетворює індивідуальний професійний розвиток на ефективне професійне зростання, яке можливе в межах професійної групи, де вчителі колективно вирішують певні проблеми, планують уроки, аналізують дослідження, оцінюють роботи учнів і цим самим краще організовують їхнє навчання [2, с. 34]. У професійних стандартах зазначається, що практика вчителів має бути відкритою, а вдосконалення вмінь і навичок неперервним, пов'язаним із педагогічною діяльністю й проходити у формі колегіальної співпраці [9, с. 7-39].

Висновки і перспективи подальших досліджень. У результаті аналізу значення і ролі стандартів у професійній діяльності вчителів та їхнього впливу на покращення навчальних досягнень учнів можна зробити висновок, що професійні стандарти у США допомагають учителям краще зрозуміти мету, важливість і складність своєї професії. У них відображається сучасний погляд на навчання учнів у високотехнологічному й глобальному суспільстві. Професійні стандарти є невід'ємною частиною національної освітньої політики США щодо розвитку умов удосконалення навчального процесу учнів і професійного розвитку вчителів.

З'ясовано, що основна мета стандартів полягає не в тотальному контролі за педагогічною діяльністю вчителів, а в підтримці вчителів у покращенні їхньої практики й пошуку способів підвищення показників успішності учнів. Тому сьогодні найголовніше завдання вчителя полягає у постійному вдосконаленні професійних знань і вмінь, у підвищенні кваліфікації з метою забезпечення якісного навчання учнів у загальноосвітній школі. Вчителі несуть відповідальність за сприятливе й безпечне навчальне середовище, у якому схвалюється й підтримується самобутня індивідуальність кожного учня.

Список використаних джерел

1. Мукан Н. Стандарти професійного розвитку педагогів у США / Н. Мукан // Освіта Донбасу: науково-методичне видання. – № 5/6. – 2005. – С. 99-106.
2. Поташник М. Профессиональные объединения педагогов. Методические рекомендации / М. Поташник. – М.: Педагогическое общество России. – 2002. – С. 34.
3. Auguste B., Kihn P., Miller M. Closing the talent gap: Attracting and retaining top-third graduates to careers in teaching. – Washington, DC: McKinsey & Company, 2010. – 48 p.
4. Barber M. and Mourshed M. How the World's Best-performing School Systems Come Out on Top. – London: McKinsey and Company, 2007. – 70 p.
5. Blank R.K., de las Alas N., and Smith C. Does teacher professional development have effects on teaching and learning: Analysis of evaluation findings from programs for mathematics and science teachers in 14 states. – Washington, DC: Council of Chief State School Officers, 2008. – 42 p.
6. Darling-Hammond L., Wei R.C., Richardson N., Andree A., and Orphanos S. Professional learning in the learning profession: A status report on professional development in the U.S. and abroad. – Washington, DC: National Staff Development Council, 2009. – 162 p.
7. Gitomer D. H. Teacher quality in a changing policy landscape: Improvements in the teacher pool (ETS Policy Information Report). – Princeton, N.J.: Educational Testing Service, 2007. – 30 p.
8. Interstate New Teacher Assessment and Support Consortium. Model Standards for Beginning Teacher Licensing, Assessment and Development: A Resource for State Dialogue. – Washington, DC: Council of Chief State School Officers, 1992. – 36 p.
9. Moolenaar N. M. A Social Network Perspective on Teacher Collaboration in Schools: Theory, Methodology, and Applications. // American Journal of Education. – Vol. 119. – No. 1. – 2012. – P. 7-39
10. National Board for Professional Teaching Standards. What teachers should know and be able to do [Електронний ресурс] – Режим доступу: 30.12.12: <http://www.nbpts.org/UserFiles/File/what_teachers.pdf>. – Загол. з екрану. – Мова англ.
11. Professional standards for the accreditation of teacher preparation institutions. – Washington, DC: National Council for Accreditation of Teacher Education, 2008. – 98 p.

12. Yoon K. S., Duncan T., Lee S. W.-Y., Scarloss B., and Shapley K. Reviewing the evidence on how teacher professional development affects student achievement (Issues & Answers Report, REL 2007–No. 033). – Washington, DC: U.S. Department of Education, Institute of Education Sciences, National Center for Education Evaluation and Regional Assistance, Regional Educational Laboratory Southwest, 2007. – 62 p.

Стаття надійшла до редакції 27.02.2013

Бондарук Я.

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, Україна

ВЛИЯНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ ДЛЯ УЧИТЕЛЕЙ НА УЧЕБНЫЕ ДОСТИЖЕНИЯ УЧЕНИКОВ В США

Статья посвящена исследованию влияния профессиональных стандартов для учителей на успеваемость учеников. Произведен анализ современного подхода к организации обучения учеников, в частности, в американском образовании.

Ключевые слова: профессиональные стандарты, профессиональное развитие, система повышения квалификации учителей.

Bondaruk Y.

Cherkasy National University named after Bogdan Khmelnytsky, Ukraine

EFFECT OF PROFESSIONAL STANDARDS FOR TEACHERS FOR EDUCATIONAL ACHIEVEMENT OF STUDENTS IN THE U.S.

The article is devoted to the research of the impact of teachers' professional standards on students' educational progress. The analysis of the current approach to the organization of teaching was carried out, in particular in U.S. education.

Keywords: professional standards, professional development, system of teachers' advanced training.